

BACHELOROPPGAVE

«Vi har like mange tøffe jenter, som gutter i barnehagen»

En studie av likestillingsarbeid i barnehagen

«We have as many tough girls, as boys in kindergarten»

A study of gender equality in kindergarten

Kandidatnummer 636

Bachelor Program: BLUBACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett/Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag/Barnehagelærerutdanning

Veileder: Ane Bergersen

24.05.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

I Abstract

Title: «We have as many tough girls, as boys in kindergarten»

The purpose of writing this bachelor thesis is to investigate the attitudes of kindergarten staff towards gender and gender equality in kindergartens. I also wanted to find out how conscious they were about their own attitudes and actions around the subject, and how they work with gender equality in kindergarten. Based on this, I constructed this thesis:

How does four members of kindergarten staff express their own work with gender equality in kindergarten?

To shed light on my thesis, I used a group interview, and a document study to support my findings. In addition to this I have used textbooks from my curriculum and other textbooks related to the topic. The findings in this study show that the staff treats girls and boys differently, because of lack of knowledge and unconscious attitudes. The society's expectations and the lack of knowledge about gender and gender equality, is a factor that influences the staff's attitudes and actions in kindergarten.

Innholdsfortegnelse

I Abstract	2
1. Innledning	5
1.2 Oppgavens oppbygning	5
1.3 Min motivasjon for emnet.....	6
1.4 Hypoteser	6
1.5 Begrepsavklaring	7
1.5.1 Holdninger	7
1.5.2 Verdier	7
2.0 Teoretisk forankring	8
2.1 Likestilling	8
2.2 Likestilling i barnehagen.....	9
2.3 Likestilling og makt	10
2.4 Likeverd	11
2.5 Kjønn.....	11
2.6 Hvorfor vil ikke ansatte i barnehagen snakke om likestilling?.....	13
2.7 Voksnes rolle i barns sosiale utvikling	14
3.0 Metode	16
3.1 Kvalitativ metode.....	16
3.2 Intervju	16
3.3 Intervjuguide	17

3.4 Deltakere	17
3.5 Dokumentanalyse.....	17
3.6 Etske retningslinjer	18
4.0 Presentasjon av empiri.....	19
4.1 Hvem bruker de tiden sin på og idealjente.....	19
4.2 Er jenter og gutter i utgangspunktet like?	20
4.3 Arbeid for å fremme likestilling	21
4.4 Analyse av årsplaner fra kommunale barnehager	21
5.0 Drøfting	24
5.1 Personalets tidsbruk og kjønn	24
5.2 Arbeid med likestilling	28
5.3 Et kommunalt problem?.....	30
5.4 Konklusjon.....	30
6. Avslutning	32
Referanser.....	33

1. Innledning

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om temaet likestilling mellom kjønn i barnehagen. Dette er et viktig tema da det skal være sentralt både i barnehagen og i samfunnet vårt ellers, og det er forankret i rammeplan for barnehagen at det skal være likestilling i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2018). I rammeplan står det at barnehagen skal fremme likestilling og likeverd uavhengig av funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Videre skriver Kunnskapsdepartementet (2018) at barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering, og bidra til at barna får møte og skape et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling. (Kunnskapsdepartementet, 2018). Voksne i barnehagen er viktige forbilder for barn. Barna gjør det vi gjør, og de kopierer oss på godt og vondt. Det vi voksne uttrykker i ord, følelser og handlinger, ser vi igjen i barnas handlemåte (Eidhamar, Leer-Salvesen, 2018, s.109). Ut fra dette var jeg interessert i å vite mer om i hvilken grad det er likestilling, og hvordan det fungerer i praksis i barnehagen. Jeg var nysgjerrig på å finne ut mer om hvilke holdninger personalet har, og hvordan handlingene deres, bevisste og ubevisste, fremmer eller ikke fremmer likestilling. Likestilling er et viktig tema fordi det vil påvirke barna både i barnehagen, men også senere i livet. Jeg håper funnene jeg har gjort i denne oppgaven kan bidra til å sette likestilling i barnehagen på dagsordenen.

Jeg har valgt ut problemstillingen: Hvordan uttrykker fire barnehageansatte eget arbeid med likestilling i barnehagen? Denne oppgaven tror jeg kan bidra til å belyse likestilling i barnehagen. Hvilken grad likestilling blir praktisert, hvordan og hvilke verdier og holdninger personalet har rundt det å likestille barna.

1.2 Oppgavens oppbygning

I denne oppgaven vil jeg først kort fortelle om hypotesene mine og gjøre greie for sentrale begreper jeg har brukt. I teoridelen vil jeg bruke andres teori og tidligere forskning til å

presentere likestilling, likeverd, kjønn, personalets rolle og hvorfor det kan være vanskelig for personalet å snakke om likestilling. Etter dette vil jeg fortelle om metoden jeg har brukt for å gjøre funnene. Deretter presenterer jeg empirien i ulike deler, sortert etter funn. Til slutt vil jeg drøfte funnene jeg har gjort med utgangspunkt i teorien.

1.3 Min motivasjon for emnet

Det som motiverte meg til å skrive om likestilling i barnehagen er interessen jeg har for temaet. Jeg synes det er viktig å belyse likestilling mellom gutter og jenter i barnehagen, og forskjellene det er mellom kjønnene. Forskjellsbehandler personalet barna på bakgrunn av kjønn? Er det fortsatt slik at gutter får mer oppmerksomhet sammenlignet med jenter? Blir jenter oppfordret til å hjelpe i større grad enn gutter, og får de stadig høre at de er flinke? Er det forskjeller på hvilke ord de voksne sier til barna når det får skryt? Får guttene mest oppmerksomhet, og er det positiv eller negativ oppmerksomhet?

Underveis har jeg måttet tenke nøye over og bli bevisst på mine egne holdninger rundt likestilling mellom gutter og jenter i barnehagen. Selv om likestilling er viktig, tror jeg også at jeg har gått på noen blemmer og ubevisste handlinger rundt likestilling. Jeg har nok unnskyldt voldsomme gutter sin oppførsel med at «guttene er jo sånn». Samtidig har jeg gitt beskjed til jentene tidligere for samme oppførsel, at de må roe seg ned. Dette arbeidet tror jeg er viktig både for å bli mer bevisst på mine egne handlinger, men også for å gjøre andre bevisst på deres handlinger.

1.4 Hypoteser

I dette arbeidet tror jeg at jeg vil finne ut mer om hvilke holdninger barnehagepersonalet har til jenter og gutter i barnehagen. Jeg tror jenter og gutter blir forskjellsbehandlet i større grad enn det vi tror, og på områder der vi kanskje hadde forventet at det var ganske likestilt. For eksempel i leken, hvilke leker barna blir oppmuntret til å leke med, hvilken grad de får oppmerksomhet, og på hvilken måte de får oppmerksomhet. Er det positiv eller negativ oppmerksomhet? Hvem får oftest kjeft eller ros? Blir gutter og jenter introdusert for kun «jente eller gutteleker»? Jeg tror også at når personalet forskjellsbehandler, er det oftere

ubevisst enn bevisst handling. Verdiene og holdningene personalet har er nok viktig for hvordan de behandler barna i barnehagen. Det vil nok komme fram at likestilling ikke er så viktig for personalet, men at de gjør det som er mest naturlig for dem.

1.5 Begrepsavklaring

1.5.1 Holdninger

En holdning kan defineres som en forutsigbar positiv eller negativ meningsreaksjon ovenfor en person, handling eller hendelse. Holdninger er knyttet til meningene, oppfatningene og verdiene våre. De utgjør et viktig grunnlag for våre handlinger. Holdningene våre blir til i primærsosialiseringen, blir styrket i sekundærsosialiseringen og supplerer til eller endrer et individs holdninger (Bergersen, 2017, s.20) Holdningene våre dannes og utvikles i samspill med menneskene vi har rundt oss, og de blir påvirket av erfaringene våre (Madland, 2013, s. 30).

1.5.2 Verdier

Verdiene våre er holdninger eller en oppfatning vi har av hvordan noe bør være på et bestemt område (Bergersen, 2017, s.17). Verdier handler om hva vi opplever som verdifullt, om rett og galt, hva vi setter pris på, og hva vi misliker (Madland, 2013, s.41). Verdiene vi har er bygger på verdensbildet vårt, og blir dannet ut fra holdningene våre knyttet til politiske, religiøse og filosofiske spørsmål. Dominerende verdier i et samfunn er verdier som bevisst eller ubevisst blir sett på som viktige for flertallet i en gruppe. (Bergersen, 2017, s.18)

2.0 Teoretisk forankring

2.1 Likestilling

Forståelsen en har av hva likestilling er, er avhengig av blant annet kultur og alder. Innenfor likestilling kan vi skille mellom formell og reell likestilling (Emilsen, 2015, s.21). Emilsen sier at formell likestilling er det samme som lovmessig likhet, reell likestilling omfatter i stor grad resultatlikhet. Likestilling omfatter også retten til å uttrykke seg på tvers av tradisjonelle kjønnskategorier (Emilsen, 2015, s.22). Likestilling kan forstås på to måter. Den ene handler om juridiske forhold, der lovverket står sentralt. Den andre handler om menneskers mulighet til å ta valg og leve frie liv, uavhengig av kjønn (Røthing, 2020, s.74). Emilsen (2020) sier at likestilling handler om at gutter og jenter, menn og kvinner skal ha like rettigheter og bli behandlet likt, og ha samme muligheter. Det vil si at deltakelse, makt, ansvar og andre goder skal være likt fordelt.

Askland & Rossholdt (2009) sier at menneskesyn også er sentralt innenfor likestilling, siden det går på synet barnehagepersonalet har på jenter og gutter. Hvordan vi forstår begrepet likestilling, får konsekvenser for det pedagogiske arbeidet en velger å arbeide med videre. Likestilling handler om å bli sett og hørt, for å så bli anerkjent på ulike og varierte måter (Rossholt, 2009, s.25). Askland & Rossholt sier at likestilling som er opptatt av å registrere hvor mye jenter og gutter blir sett og hørt, blir utfordret av spørsmål knyttet til hvordan man blir sett og hørt. Får de kjeft hver gang de blir sett og hørt, gir det en annen mening enn om de får anerkjennelse for det de sier og gjør (Rossholt, 2009, 25). Likestilling mellom jenter og gutter i barnehagen handler om lik rett til å bli sett og hørt, lik rett til å bruke utstyr, om inne og uterommet og lik rett til veiledning og støtte fra personalet (Rossholt, 2009, s.24-27).

I rammeplan for barnehagen står det at barnehagen skal fremme likestilling og likeverd uavhengig av kjønn (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.12). Videre står det at barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap og i alle aktiviteter i barnehagen. (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.12) Larsen & Slåtten (2019) sier at likestillingsarbeid handler ikke bare om likestilling mellom kvinner og menn. Det handler også om at alle mennesker skal behandles som

likeverdige uavhengig av kjønn, etnisitet, hudfarge, alder, seksuell orientering, funksjonsevne og religion (Larsen & Slåtten, 2019, s.54).

2.2 Likestilling i barnehagen

Arbeid med likestilling krever et godt samarbeid mellom barnehagemyndighet, barnehageeier og den lokale ledelsen i barnehagen (Kjeldsaas & Emilsen, 2015, s.54). Barnehagen bygger sin virksomhet på bestemmelser gitt i barnekonvensjonen, lovverk, rammeplan og andre retningslinjer. Kjeldsaas & Emilsen (2015, s.40) sier at barnehagene gjennom barnekonvensjonen og menneskerettighetene er forpliktet til å gi barna en hverdag som er bygget på likestilling, likeverd, barns medvirkning og barnas rett til å bli sett og hørt. Ifølge rammeplan skal barnehagen fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.7). Emilsen (2015) sier likestilling og likeverd er også forankret i lovverket. I lov om barnehager står det at barnehagens formål er å i samarbeid og forståelse med hjemmet å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Det betyr at barnehagen må tilrettelegge for jenter, gutter og deres individuelle behov (Emilsen, 2015, s.43). Om ikke barnehagen klarer å tilrettelegge for ulike behov for omsorg, lek og læring, er det et brudd på loven. Likestilling er dermed ikke noe som barnehagene kan velge vekk.

Rossholt (2009) skriver at barnehagens pedagogikk skal reflektere en praksis der kjønn blir satt på dagsordenen. Jenter og gutter skal ha like muligheter. Mange har sine egne meninger og oppfatninger om hva det betyr å være gutt eller jente. Likestillingen i barnehagen handler derfor mye om hvordan vi bruker ordene, hva ordene betyr for oss og de individuelle forskjellene og sosiale relasjonene i barnehagen (Rossholt, 2009, s.27-28). Videre i rammeplan står det at personalet skal reflektere over sine egne holdninger for å best mulig kunne formidle og fremme likeverd og likestilling (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.10). Ifølge Rossholt (2009) er likestillingsarbeid i barnehagen er et kontinuerlig arbeid som krever at vi stiller spørsmålsteget ved verdier, tankesett og praksiser i barnehagen. I barnehagen kan vi ikke ha verdisyn som ikke går overens med FNs barnekonvensjon og barns rettigheter. Det handler om etiske standarder i forhold til barns rett til å bli respektert uavhengig av kjønn (Rossholt, 2009, s.27).

Det å gi barna like muligheter betyr også at vi noen ganger må behandle kjønnene ulikt. Vi

kan ikke bare se barna som barn, men vi må også ha et kjønnet perspektiv. Vi må se barn som jenter og gutter, da kan vi få til likestilling, og derfor kan ikke barnehagen være kjønnsnøytral. Måten vi snakker om kjønn på, og hvordan vi ubevisst behandler jenter og gutter, kan få betydning for barnas oppfatning av seg selv som kjønn (Larsen & Slåtten, 2019, s.82). Vi bør synliggjøre hvordan hverdagspråket er kjønnet, og vi bør bli mer bevisst over hvordan vi skaper kunnskap om kjønn i barnehagen som kan være begrensende for jenters og gutters muligheter. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

2.3 Likestilling og makt

Likestilling handler om makt, frihet og likeverd. Alle skal ha makten til å bestemme over sitt eget liv, og ta del i samfunnet en lever i (Ørstavik, 2020). Ørstavik (2020) sier at likestilling er en reel kamp om makt og innflytelse i samfunnet, at kvinner fikk stemmerett er et eksempel på dette. Likeverd blir uforpliktende, og holder ikke hvis innflytelse og muligheten til å bestemme ikke var der. Frihet er også grunnleggende for å kunne snakke om likestilling. De frie valgene en får må være både gode og reelle. Det å ha frihet handler også om å være fri for vold og ha økonomisk frihet. En må ha muligheten til å velge fritt, og være fri fra tradisjoner og vaner (Ørstavik, 2020). Videre sier Ørstavik at likeverd er grunnleggende for likestilling, og at det bygger på at alle har en verdi som mennesker. Likestilling har aldri handlet om å være like eller bli like, men å være likeverdige i vår forskjellighet (Ørstavik, 2020). I Norge er det fortsatt lenge til vi kan gjøre likeverd til en realitet i likestillingen. Det er fortsatt mange grupper som både defineres og blir behandlet som mindreverdige i samfunnet (Ørstavik, 2020). Typiske eksempel er egne regler for minoriteter, rullestolbrukere må betale mer for taxiturer og at kvinnearbeid blir satt pris på, men blir mindre betalt enn menn.

Makt og frihet gjør at en må handle, det betyr at noen av de som har makt, må gi den fra seg (Ørstavik, 2020). Vi må investere på mange områder i samfunnet for å sikre at flere får frihet. Et universelt utformet samfunn koster penger, men det er en forutsetning for at mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha frihet (Ørstavik, 2020). Å bekjempe vold mot kvinner er et stort frigjøringsprosjekt, som krever store tiltak, det er både krevende og nødvendig (Ørstavik, 2020). Rossholdt & Askland (2009) sier at det ligger makt i våre begreper og praksiser. I alle relasjoner vil det alltid være makt. Makt kan defineres som å gjøre ting: å vise motstand, skape, skrive, bruke fantasien og le (Askland & Rossholdt, s.54). I barnehagen har de voksne en sterk maktstilling i forhold til barna (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2018, s.143).

2.4 Likeverd

Likeverd handler om at alle mennesker er like mye verdt, og at alle er like verdifulle (Larsen & Slåtten, 2019, s.56). Rossholt (2009) sier at likeverd som verdigrunnlag og pedagogisk plattform åpner opp for praksiser som handler om verdier knyttet til alder, etnisitet, funksjonsnivå, kjønn og klasse. Videre sier Rossholt at kjønn og etnisitet som begrep ut fra denne forståelsen av likeverd trekkes fram underveis for å vise at fokus på kjønn alene ikke er nok, fordi barn er skrevet inn i mange posisjoner og kontekster. Det handler om å jobbe med likhet og ulikhet som konstruksjoner, tanker og praksiser (Rossholt, 2009, s.31). Likeverd handler om mangfold, men verdiene som ligger til grunn for likeverds arbeidet bør diskuteres (Rossholt, 2009, s.29). Emilsen (2015) sier at begrepet likeverd viser at alle mennesker er like verdifulle selv om det er menneskelig mangfold og variasjon i egenskaper. En forenklet måte å si det på er at kjønnslikestilling er likestilling mellom gutter og jenter, mens likeverdig er noe jevnbyrdig som har et bredere omfang (Emilsen, 2015, s.22). Videre sier Emilsen at likeverdig praksis viser til at individet verdsettes uavhengig av alder, kjønn, klasse, funksjonshemming og etnisitet.

Rossholt (2009) sier at personalet i barnehagen fritt kan velge ulike måter når de jobber med en likestillingsfremmende pedagogikk. Likestilling som retter seg mot en likeverdighetstenkning, rommer mye av det som allerede blir gjort i barnehagen (Rossholt, 2009, s.31). En sterk likhetsideologi er et typisk norsk kjennetegn (Bergersen, 2017, s.63). Bergersen sier at denne likhetsideologien kan bli forsterket når barnehagekulturen er preget av harmoni, homogenitet og omsorg. Et av hovedtrekkene i norske barnehager er ifølge Bergersen (2017) vektlegging av likhet, og likhet som underliggende verdi blir sjelden tatt opp til diskusjon. Videre sier Bergersen at en sterk likhetsideologi kan gjøre det vanskelig å utfordre den eksisterende praksisen, og svekke det generelle faglige arbeidet. Det nye kan virke truende hvis det strider imot det tidligere har lært er riktig (Bergersen, 2017, s.63). Dette kan føre til at personalet gjør det som faller naturlig for dem, og ikke går inn i det nye og styringsdokumentene til barnehagen (Bergersen, 2017, s.63).

2.5 Kjønn

Ordet kjønn kan ha flere betydninger. I norsk sammenheng bruker vi biologisk og sosialt

kjønn (Emilsen, 2015, s.23). Emilsen (2015) sier at vi knytter biologisk kjønn til kroppen og kroppens funksjoner. Kunnskaper om kroppen kan ha betydning for å forstå både kvinner og menns daglige liv. Den biologiske forskjellen danner grunnlaget for hvordan vi forstår kjønn og tilnærmer oss selv og andre mennesker. Sosialt kjønn sier Emilsen er konstruksjonen av de egenskaper og væremåter som er skapt i relasjon med andre mennesker og omverdenen, og blir tolket som kjønnsuttrykk. Sosialt kjønn er noe en blir, ikke noe en er født som (Emilsen, 2015, s.24). Alle mennesker er født med biologiske forutsetninger i en verden som er kjønnnet. Betydningen av kjønn endrer seg i løpet av livet og de sosiale omgivelsene vi er en del av (Stordal, 2015, s.72).

I ulike sammenhenger har gutter og jenter særtrekk som gjør at de vil foretrekke interesser og aktiviteter som noen ganger samsvarer med og andre ganger strider imot det som oppfattes som «korrekt» for hvert enkelt kjønn (Stordal, 2015, s.80). For eksempel at en gutt vil leke med dukker, og en jente vil leke med biler. Kjønn brukes ofte for å forklare barns adferd. Kjønn er et grunnleggende kjennetegn i menneskers liv, og er en måte vi ser, benevner, møter og kategorisere barn på (Stordal, 2015, s.73). Begrepet kjønnsroller viser til de ulike normene og forventningene som er knyttet til de ulike kjønnene. Det vil si de forventningene som rettes mot gutter og jenter, på grunn av kjønnnet deres. Barnas kjønnsroller er formet av samfunnet de er en del av, gjennom samspill med blant annet, foreldre, barnehage og skole. Stordal sier at i sosialiseringprosessen lærer barna hva som er tillatt og sosialt akseptert for dem som gutt eller jente på ulike arenaer. Forventninger knyttet til kjønn er en viktig del av dette. Jenter og gutter blir som de blir fordi samfunnet rundt bevisst og ubevisst forventer det av dem (Stordal, 2015, s.76-77).

I barnehagen er ikke barnet bare en gutt eller en jente, de blir også et kjønn og kjønnnes hele tiden av seg selv, av andre barn og voksne (Kunnskapsdepartementet, 2006). Det kan også være slik at vi tenker at kjønn er biologisk. I pedagogisk praksis vil vi da i liten grad gjøre noe annet enn å bekrefte barnet i den aktiviteten som vi forklarer for oss selv gjennom det biologiske kjønn. At gutter er gutter, og jenter er jenter, og naturen må få gå sin gang. Da tolker vi barnas handlinger ut fra en kjønnsforståelse. Tenker vi på denne måten forsterker vi et eksisterende handlingsmønster som vi tolker som «normalt», uten at vi problematiserer at dette handlingsmønsteret kan få konsekvenser for det å leve i og mestre et likestilt samfunn som voksen (Askland, 2009, s.65-66). Kunnskap om kjønn, og betydningen kjønn har er sentralt for å kunne reflektere rundt egen og andre sin praksis (Johannesen & Emilsen, 2015,

s.169). Likestillingsutfordringer for barn og unge i Norge i dag, handler ikke om formelle rettigheter, men om kjønnsnormer og forståelser av kjønn. Mange barn, unge og voksne har klare oppfatninger om kjønn. Problemet er at vi ofte ikke er bevisst på hva vi tror og mener om kjønn, eller hvorfor vi mener det vi mener (Røthing, 2020, s.104-105). I møter mellom mennesker spiller forestillinger om kjønn en viktig rolle. En pedagog sin oppfatning om kjønn kan derfor på ulike måter ha betydning for hvordan de forstår og tolker det barna sier og gjør, og for hva de selv sier og gjør i møte med barn og foresatte (Røthing, 2020, s.105).

2.6 Hvorfor vil ikke ansatte i barnehagen snakke om likestilling?

Gjennom samfunnsmandatet har barnehagene fått i oppgave å utfordre det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2018). Bergersen og Nordheim (2013) sier i sin artikkel at de har gjort funn som tilsier at noen barnehageansatte har meninger om at likestillingstiltak ikke er nødvendig. Likestilling kan være vanskelig å jobbe med på en profesjonell måte, fordi det krever en bevisstgjøring av egne verdier og grunnleggende antakelser som er knyttet til noe så personlig som hvordan den enkelte selv utformer sin kjønnsrolle, og hvordan en er en rollemodell samt hvilke holdninger en selv har til hvordan barn kjønnnes (Bergersen & Nordheim, 2013). Bergersen & Nordheim (2013) sier også at barnehagens innhold er knyttet til omsorgsarbeid. I omsorgsarbeidet ligger det å være profesjonell tett til den private og personlige kompetansen en har som kvinne, mor og omsorgsperson. Omsorgsarbeid preges av tette koblinger mellom det personlige og det profesjonelle (Bergersen & Norheim, 2013). Videre sier Bergersen & Nordheim (2013) at når det profesjonelle arbeidet handler om noe som er tett knyttet til det personlige, som hvordan du er som «kvinnelig» eller «mannlig» rollemodell, kan det være mer behagelig å definere likestillingsarbeid bort eller bruke naturlighet knyttet til kjønn som argument.

Eline Terjesen (2021) sier i sin masteroppgave at de eldre ansatte i barnehagen er avhengig av de yngre når det er snakk om kjønnsstereotyper i barnehagen. Terjesen sier at informantene hennes utdypet dette med å si at de syntes det var utfordrende å avlære og tilegne seg nye perspektiver (Terjesen, 2021, s.38). Enkelte som jobber i barnehagen har fortsatt holdninger som blir oppfattet som gammeldagse. Terjesen (2021) sier at informantene hennes mener det er lite endring i disse holdningene fordi barnehagepersonalet ikke har vært vant til å jobbe med egen læring eller å reflektere over egen praksis. En annen av Terjesens informanter

forteller selv at hun har lav bevissthet rundt kjønn (Terjesen, 2021, s.38). Det er styrere og pedagogiske ledere som har det overordnede ansvaret for pedagogisk endringsarbeid i barnehagen. For at ledere skal få med seg personalet på endring og utvikling, må det jobbes systematisk med å få en god lederkultur (Pape, 2020, s.257). Videre sier Pape (2020) at i et arbeidsfellesskap må det etableres et felles verdisyn, barnesyn og læringssyn i barnehagen. Det kan være utfordringer knyttet til personalets manglende innsikt i valg og prioriteringer. Manglende kunnskap til hva som skjer, og hvorfor det skjer, skaper lite grunnlag for engasjement (Pape, 2020). I tillegg til dette sier Pape (2020) at de ansatte kan utvikle en uenighet om hvordan ting skal gjøres og hvordan barn skal møtes. Pape (2020) sier at ledere må involvere ansatte i utviklingsprosesser, og de må skape en kultur der tilbakemeldinger kan gis og mottas. Hvis en ikke tar tak i utfordringer som disse, kan det føre til at personalet praktiserer etter det de selv synes blir best (Pape, 2020). Arbeidet med å skape en felles forståelse av de ulike utfordringene må føre til praksis som er i tråd med lovverk, planer og retningslinjer (Pape, 2020).

2.7 Voksnes rolle i barns sosiale utvikling

I barnehagen møter vi mange barn som har ulike forutsetninger og behov. Pape (2020) sier at det som er felles for alle barn er at de trenger å oppleve mestring sammen med andre barn og voksne. Barna kan ikke måtte endre sin adferd for å få innpass i de andre barnas fellesskap, disse barna trenger fellesskapet for å kunne utvikle seg godt (Pape, 2020). Pape (2020) sier videre at det mange barn har til felles, er at de ofte trenger personalets hjelp og støtte for å kunne bli en del av fellesskapet. Måten vi kommuniserer med barn på, kan åpne eller lukke for initiativ og innspill (Jansen, 2018, s.62). Jansen sier at en lyttende voksen formidler interesse og gir oppmerksomhet på det barnet vil uttrykke. Dette bidrar til at barnet føler seg sett, og erfarer seg som likeverdig deltaker i kommunikasjonen (Janssen, 2018, s.62). I rammeplan står det at barnehagen skal tilpasse det pedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger (Kunnskapsdepartementet, 2018). Videre sier rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2018) at barnehagen må sørge for å gi barn som trenger støtte, slik at de tidlig får den sosiale, fysiske eller pedagogiske tilretteleggingen de trenger. Begrepet tidlig innsats blir brukt flittig i barnehagesammenheng. Kari Pape (2020) sier begrepet for henne vil si at det innebærer å få øye på de barna som ikke deltar i lek, og hjelpe dem inn i fellesskapet. Tilretteleggingen barnet får kan være nødvendig for å gi et likeverdig og

inkluderende tilbud (Kunnskapsdepartementet, 2017). Å inkludere barna i barnehagen handler også om å tilrettelegge for sosial deltakelse. Den viktigste sosialiseringsarenaen er leken. Kunnskapsdepartementet (2017) sier at personalet har et ansvar for å jobbe målrettet for å inkludere alle barna i meningsfulle fellesskap.

I arbeidet med at alle barn skal bli inkludert i lek, er det i følge Pape (2020) spesielt tre faktorer vi må være oppmerksomme på: barn som trenger ekstra støtte til språk, barn som trenger ekstra støtte til lek og barn som blir definert negativt av voksne. De voksne i barnehagen er viktige støttespillere til barn som havner på sidelinjen, og skal hjelpe de med i leken. Pape (2020) sier det er viktig at de voksne tenker godt igjennom hvordan de kan gi rom for barns vennskap, da det ser ut til å ha betydning for barnas opplevelse av en god barndom, og derfor også er en sentral faktor i et livsmestringsperspektiv. Noen barn opplever av ulike grunner å være ganske alene i barnehagen. Ved å tilrettelegge for lekende samspill mellom ansatte og barn, øker vi barns mulighet for deltakelse i lek (Pape, 2020, s.33). Pape sier videre at et lekende og inkluderende miljø er preget av voksne som er i stand til å anerkjenne barn som likeverdige individer.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere metoden jeg har brukt, begrunne metodevalget mitt og gå inn på etiske retningslinjer. Vitenskapelig metode er framgangsmåter for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål. Det handler om måten vi innhenter, analyserer og tolker data (Bergsland & Jæger, 2018, s. 66).

3.1 Kvalitativ metode

Som metode for denne oppgaven har jeg valgt å bruke intervju, observasjoner og dokumentanalyse, som inngår i den kvalitative metoden. De kvalitative metodene har som mål å fange opp meninger og opplevelser, som ikke kan gjøres om til tabeller (Dalland, 2021, s.54). Metoden har jeg valgt fordi den gir det beste grunnlaget for å få informasjonen jeg er ute etter. For å klare å fange opp holdninger og verdier hos barnehagepersonalet, måtte jeg noen ganger stille oppfølgingsspørsmål og jeg måtte få mulighet til å se reaksjoner på spørsmål de får. Synes de at det var ubehagelig å få stilt et spørsmål, måtte de tenke over svarene sine for å få det «mest riktige» eller sa de det som det er? Hvordan er kroppsspråket? Om en har holdninger som strider imot rammeplanens likestillingspolitikk, ønsker nok informanten å skjule dette. For å fange opp mest mulig valide data må jeg ha flere spørsmål om det samme, og kunne gå i dybden på verdier og holdninger. Ved å bruke kvantitativ metode hadde jeg skapt en uønsket distanse mellom meg og informantene mine.

3.2 Intervju

I forkant av intervjuet jobbet jeg med teori, for å skape en begrepsmessig og teoretisk forståelse av det som skulle undersøkes. Kunnskap om temaet er nødvendig for å kunne stille de riktige spørsmålene til informantene (Bergsland & Jæger, 2020, s.70). Problemstillingen min stiller spørsmål om personalet i barnehagen gir jenter og gutter like muligheter. Her måtte jeg formulere gode spørsmål, for å kunne innhente gode data. Jeg valgte å ha et gruppeintervju med fire informanter, på bakgrunn av tilbakemeldinger fra veileder. Informantene jeg intervjuet, hadde jeg ikke kjennskap til fra før. Etter å ha hentet inn data fra informantene i gruppeintervjuet, syntes jeg ikke at jeg hadde fått nok data. Det var nødvendig med mer data for å bygge på funnene jeg gjorde i intervjuet. Derfor valgte jeg også å ha en dokumentanalyse.

3.3 Intervjuguide

Det å utarbeide en intervjuguide er å faglig forberede seg faglig og mentalt til å møte intervjupersonen (Dalland, 2021, s.84). Før jeg gjennomførte intervju med informantene, utformet jeg derfor en intervjuguide. Jeg formulerte spørsmål som jeg tenkte ville hjelpe meg med å få svar på problemstillingen min. Disse spørsmålene sendte jeg så inn til veileder, der veileder kom med sine innspill og meninger. Det var knyttet til den praktiske gjennomføringen, hennes tidligere erfaringer med å undersøke samme tema og relevans. Etter dette ble noen av spørsmålene omformulert, kuttet ut eller det kom nye. Slik ble jeg sittende igjen med spørsmålene jeg stilte informantene.

3.4 Deltakere

Informantene ble valgt ut fra alder, kjønn og utdanning. På bakgrunn av det, og hvem i barnehagen som ønsket å delta, endte det med fire informanter. I utgangspunktet ønsket jeg å ha en yngre og en eldre pedagog, en assistent og en fagarbeider. Grunnen til at jeg valgte å gjøre det slik, var for å få mest mulig variasjon på informantene. Hypotesen min var at det kunne gi varierte svar. Informant A var en kvinnelig pedagog i 20-årene som hadde jobbet i barnehagen i et par år. (Heretter omtalt som pedagog 1). Informant B var også en kvinnelig pedagog i slutten av 20-årene, hun hadde jobbet som pedagog i omtrent 5 år. (Heretter omtalt som pedagog 2). Denne informanten skulle i utgangspunktet være litt eldre, og ha mer ansiennitet og erfaring fra barnehagen, men grunnet sykdom kunne ikke den opprinnelige informanten møte. Derfor ble det en litt yngre informant, men med samme utdanning. Informant C var en mannlig fagarbeider i 20-årene, som ikke hadde jobbet i barnehagen så lenge. (Heretter omtalt som fagarbeider). Informant D var en kvinnelig assistent i 60-årene, som hadde jobbet i barnehage i 40 år. (Heretter omtalt som assistenten).

3.5 Dokumentanalyse

En dokumentanalyse kan gjennomføres både på en kvalitativ og kvantitativ måte. En kvalitativ dokumentanalyse kan brukes på alle typer dokumenter. Dette kan være for eksempel i form av tekst og bilder. Dokumentanalyse kan også gi et godt svar på en problemstilling. Når man skal gjennomføre datainnsamling utfører man en systematisk gjennomgang av tekstene man selv har valgt å arbeide med. Ta med kilde? Jeg bestemte meg for å analysere årsplanene til syv barnehager i en kommune i Sogn. Her har jeg fokusert på å

finne ut hva de skriver i årsplanene sine om spesielt kjønnslikestilling, men også kjønn generelt og likeverd. Jeg har søkt i planene etter ordene likestilling, kjønn og likeverd. Jeg har også sett på sammenhengen ordene blir nevnt, og antall ganger.

3.6 Etiske retningslinjer

Jeg valgte å kontakte ulike barnehagestyrere på e-post for å få informanter. Dette var fordi jeg måtte ha informanter fra samme barnehage, det kan kreve noe organisering fra barnehagen.

Ved å kontakte barnehagen på e-post fikk jeg også innhentet informert samtykke. Det innebærer at informantene blir informert om undersøkelsens overordnede mål, at deltakelsen er frivillig og at de kan trekke seg (Bergsland & Jæger, 2018, s.83). I e-posten ble styrer og eventuelle informanter gjort kjent med undersøkelsens mål, som var at dataene kunne brukes i denne oppgaven. Deltakelsen var frivillig da styrer i barnehagen først ble spurt om barnehagen ville delta, og deretter ble de ansatte spurt av styrer om de ville delta.

Informantene ble også gjort kjent med at personlige detaljer ble holdt konfidensielle, og ikke offentligjort (Bergsland & Jæger, 2018, s.85). I intervjuet fikk informantene fiktive navn, og nøyaktig alder er ikke gjort kjent.

4.0 Presentasjon av empiri

I dette kapittelet vil jeg presentere hovedfunnene jeg har gjort under intervjuet og i dokumentanalysen. Hovedfunnene er knyttet til hvem de ansatte bruker tiden sin på, hva de de på som en idealjente, likestilling og deres refleksjoner knyttet til kjønn.

4.1 Hvem bruker de tiden sin på og idealjente

Et spørsmål jeg stilte informantene var hvem de brukte mest tid på i barnehagen. De brukte noe tid på å tenke over dette før de svarte. Assistententen var den først som svarte, hun sa at:

«Det har jeg ikke tenkt så mye over. Barna får den tiden de trenger av meg som voksen. De får mulighet til å komme til meg, når de trenger det».

Fagarbeideren svarte at:

«Jeg synes ikke jeg bruker mer på enkelte barn, eller et enkelt kjønn. Det er mer avhengig av hvem av barna det er, og dagshumøret til barna».

Pedagog 1 sa at:

«Når det kommer til tid er jeg bevisst på personligheten, jeg bruker mer tid på de som er utadvendt, enn de innadvendte. Kjønn har ikke betydning».

Til slutt svarte pedagog 2 at:

«Jeg ser an personligheten til barna, hvem som søker til meg, og det er den som får oppmerksomhet».

Informantene fikk spørsmål om de kunne beskrive en idealjente. Når jeg så på kroppsspråket, så jeg at enkelte ble ukomfortable. Noen endret måten de satt på, så litt vekk og endret toneleie. Pedagog 1 var den første som svarte, hun sa at:

«Jeg vil ikke definere kjønn på den måten, barna må få lov til å være seg selv. I barnehagen har vi like mange tøffe gutter, som jenter. Jenter og gutter utvikler seg ulikt, men dette merker vi ikke så mye til i barnehagen siden barna fortsatt er små. Små barn definerer ikke kjønn på den måten som vi voksne gjør. 2 åringer har

vanskelig for å forstå andre kjønn enn gutt og jente, slik som hen. De forstår ikke alltid at de er gutt eller jente».

Assistenten fortalte at:

«Det er ikke noen føringer. Toleransevinduet er viktig her, vi må tolerere at det er alle slags barn som har forskjellige måter å være på. Jeg legger lite merke til kjønn i barnehagen, jenter liker gutteleker og motsatt. Vi voksne har mye å si for hvordan barn kjønner ting».

Videre sa pedagog 2 at:

«Alle barna kan leke med det de vil. Egenskaper mellom kjønnene er like, vi merker det først i skolen at noen er flinkere enn andre. Foreldrene har mye å si for hvor mye ting blir kjønn, barna bruker foreldrene som mal. Noen barn kommenterer damer med kort hår, da må vi forklare hvordan ting er. Men et viktig ideal er å ha respekt for voksne».

Fagarbeideren sa at:

«Det har ikke noe å si, alle barna må få være ulike. Det blir lettere når de er eldre»

4.2 Er jenter og gutter i utgangspunktet like?

Når de fikk spørsmål om de mente at gutter og jenter i utgangspunktet er like, kom de med interessante svar. Pedagog 2 svarte at:

«Alle er mennesker er i utgangspunktet like. Jeg bryr meg ikke særlig om kjønn. Bryr meg mer om at barna er snille med hverandre, uansett om de har forskjellig religion, hudfarge og etnisitet».

Pedagog 1 sa at:

«Det er forskjell på det biologiske, som hormoner og kjønnsorgan».

Assistenten svarte:

«Jeg mener vi er flinke til å ikke gjøre forskjell, og at vi er bevisste på å ikke lage skille mellom gutter og jenter».

Til slutt sa fagarbeideren:

«Jeg prøver å behandle alle likt i barnehagen, men det blir ikke sånn når barna er hjemme, barna hermer og lærer ting etter foreldre og søsken»

4.3 Arbeid for å fremme likestilling

Da informantene fikk spørsmål om hva de gjorde for å fremme likestilling i barnehagen, valgte de å snakke om likeverd istedenfor. Pedagog 1 svarte at:

«Vi bruker vennskapsuken, der vi fokuserer på vennskap mellom kjønn og etnisiteter, religioner i barnehagen. Vi har også et prosjekt der vi vil at barna blir kjent med andre fra andre land. Vi har også sett på hudfargene på avdelingene, og at vi som er hvite også ikke har helt samme hudfarge».

De andre svarte unnvikende på spørsmålet, og støttet bare opp under det pedagog 1 sa.

Pedagog 2 sa at:

«Vi må lære oss å sette pris på mindre, vi har det for godt her i Norge».

Assistenten sa at:

«Det er forskjeller på land, penger har ikke så mye å si».

Fagarbeideren hadde ikke noe han ville tilføye.

4.4 Analyse av årsplaner fra kommunale barnehager

Jeg valgte også å analysere årsplanene til både intervjubarnehagen og andre barnehager i kommunen. Barnehagene ble valgt ut fra hvem som hadde årsplan tilgjengelig på nett. Ut fra det endte jeg opp med syv årsplaner. I årsplanene gjorde jeg et søk for å se hvor mange ganger de ulike ordene kjønn, likeverd og likestilling ble nevnt, eller ikke nevnt i årsplan.

Barnehagene er anonymisert og kategorisert etter bokstaver. For å systematisere funnene jeg

gjorde, har jeg lagt funnene i tabellen nedenfor. Kryss i tabellen viser til at ordene er nevnt minst en gang.

Tabell 1

Barnehage	Kjønn	Likeverd	Likestilling
A	X		
B	X		
C		X	
D	X	X	
E			
F	X	X	X
G	X	X	

Selv om kjønn, likeverd og likestilling blir nevnt i årsplanene, blir det gjerne ikke nevnt på en måte som viser til at barnehagen jobber med likestilling eller kjønn. Ordene nevnes på ulike områder, og delvis på ulike måter.

*I barnehage A, der likeverd blir nevnt, blir det nevnt i forbindelse med barnehagens verdigrunnlag.

*I barnehage B blir likeverd nevnt i forbindelse med et samarbeid som ikke omhandler barna i barnehagen.

*I barnehage C blir likestilling nevnt under et punkt om rammeplan, det står ikke noe om at barnehagen jobber med eller satser på likestilling.

*I barnehage D blir likestilling og likeverd nevnt under et punkt om rammeplanen, men her sier de ikke noe om at det er noe de skal jobbe med i barnehagen

*I barnehage E blir ikke kjønn, likeverd og likestilling nevnt.

*I barnehage F blir kjønn nevnt i forbindelse med personalets ansvar. Likestilling blir nevnt i prinsippet om likestilling og ikke- diskriminering. Likeverd blir nevnt under et punkt om livsmestring, i tillegg til et punkt om rammeplan og barnehagens verdigrunnlag.

*I barnehage G blir likeverd nevnt i sammenheng med mobbing. Kjønn blir nevnt i forbindelse med måten barna blir behandlet på i barnehagen

Den aktuelle kommunen barnehagene ligger i skriver dette i sine vedtekter om kommunale

barnehager:

«Barnehagen skal bygge på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane».

Videre under samme punkt om formål blir likestilling nevnt en gang. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling, og motarbeide alle former for diskriminering. Likeverd blir nevnt en gang i forbindelse med barnehagenes formål. Et søk etter ordet kjønn ga ingen treff. Funnene jeg har gjort her viser at likestilling ikke blir prioritert i barnehagene. Kommunen som her er barnehageeier, har det øverste ansvaret for at barnehagene følger rammeplan og lov om barnehager.

5.0 Drøfting

Før jeg begynner med drøftingen, vil jeg minne om min problemstilling. Hvordan uttrykker fire barnehageansatte eget arbeid med likestilling i barnehagen?

5.1 Personalets tidsbruk og kjønn

Et spørsmål jeg ønsket å få svar på, var om gutter fikk mer oppmerksomhet av personalet enn jenter. For å få svar på dette, måtte jeg stille et åpent spørsmål, som ikke var for direkte. Et direkte spørsmål hadde virket mot sin hensikt i dette tilfellet, da det kunne blitt et ja eller nei spørsmål. I dette tilfellet hadde de fleste svart nei, selv om det ikke nødvendigvis er det som er sant. Dette spørsmålet bidro også til å belyse personalets grad av bevissthet rundt egen tidsbruk. Det første funnet jeg vil trekke frem, er derfor knyttet til spørsmålet om tidsbruk. Måten pedagogene svarte på dette spørsmålet på overrasket meg, da det er de som skal og bør være mest bevisst på egne handlinger. Pedagogene sa at de brukte mest tid på barna som søkte til dem. Meland og Kaltvedt (2017) har samlet inn data fra studenter i praksis ved barnehagelærerutdanningen ved universitetet i Stavanger. Studentene gjorde observasjoner som viser at personalet ga guttene mer oppmerksomhet enn jentene. Begge kjønn kunne delta i aktiviteter, men studentene observerte at guttene hadde lettere for å fange personalets oppmerksomhet. Oppmerksomheten ble gitt gjennom ord, kroppsspråk og non-verbal kommunikasjon. Observasjonene skildrer situasjoner der både begge kjønn henvender seg til personalet, men at guttene fikk anerkjennelse over jentene hver gang.

I lys av denne forskningen, kan pedagogenes svar bety at de bruker mest oppmerksomhet på guttene. Det at pedagogene bruker mest oppmerksomhet på barna som søker til dem, kan også bety at andre barn som ikke søker til dem, ikke får oppmerksomhet. Det kan være uavhengig om det er en gutt eller jente. Ifølge Pape (2020) er det ofte disse barna som har mest behov for hjelp fra de voksne for å få bli med i det sosiale fellesskapet og i leken. Videre sier Pape at dette fellesskapet er noe barna trenger for å utvikle seg. Voksne i barnehagen har gjennom barnehageloven og rammeplan et ansvar for at alle barna skal bli sett og få utvikle seg på best mulig måte. Det å legge merke til, og se alle barna må vi gjøre for å fange opp eventuelle behov om spesialpedagogisk hjelp. Dette må personalet gjøre fordi barnehagen skal tilpasse

det pedagogiske tilbudet etter barnas behov (Kunnskapsdepartementet, 2018). Ut fra dette er det å inkludere alle barna i fellesskapet en viktig del av voksenrollen i barnehagen. For barn som faller utenfor hos andre barn, kan det være avgjørende å ha et lekende samspill med en voksen, for at vi skal øke barnets mulighet til å bli inkludert i andre barns lek (Pape, 2020). På dette spørsmålet svarte assistenten at hun ikke hadde tenkt så mye over hvem hun bruker mest tid på. I rammeplan (Kunnskapsdepartementet (2018) står det at personalet skal vurdere det pedagogiske arbeidet. Vurderingene skal bygge på refleksjoner fra hele personalgruppen. Videre står det at etiske problemstillinger skal inngå i disse vurderingene. Siden assistenten svarer som hun gjør, kan det tyde på at personalgruppen ikke vurderer og reflekterer rundt enkelte etiske problemstillinger, som egen tidsbruk. Dette kan også være med på å forklare pedagogenes svar. De viser gjennom svarene sine manglende refleksjon rundt egen tidsbruk og praksis.

For å bygge videre på personalets tanker og refleksjoner rundt kjønn, fikk de også spørsmål om å beskrive en idealjente. Jeg ønsket å finne ut av hva personalet så på som et ideal, og hvilke ord de bruke for å beskrive henholdsvis en idealjente og en idealgutt. For eksempel så beskrev de jenta som snill og flink, og gutten som tøff og sterk. Med dette ønsket jeg å få frem eventuelle kjønnsstereotyper, og hvilke forventninger de hadde til de ulike kjønnene. På dette spørsmålet sa pedagog 1 at hun ikke ville definere kjønn på den måten. Videre sa hun at jenter og gutter utvikler seg ulikt, men at de ikke merker så mye til det i barnehagen på grunn av barnas alder. Kjønn er en grunnleggende del av menneskers liv, og det er en måte vi ser og møter barna på (Stordal, 2015, s.73). Ved å ikke ville definere kjønn, kan jeg tolke det som at hun ikke har et bevisst forhold til hvordan hun ser og møter jenter og gutter på, knyttet til kjønnets deres. Når hun ikke vil definere kjønn, hvordan kan hun vite hvordan hun som pedagog skal jobbe mot tradisjonelle kjønnsrollemønstre?

Videre på samme spørsmål sier pedagog 2, at hun mener egenskapene mellom kjønnene er like. Her kan vi trekke inn at samfunnet har, bevisst og ubevisst, ulike forventninger til gutter og jenter. Barnehagen er som en del av samfunnet, med på å forme barnas kjønnsroller (Stordal, 2015, s.76). Personalet i barnehagen er mennesker som er en del av samfunnet, derfor har også de bevisst og ubevisst ulike forventninger til kjønnene. Når pedagogen sier

egenskapene mellom kjønnene er like, kan det tolkes som at hun ikke mener at det stilles ulike forventninger til jenter og gutter. Pedagog 2 fortsetter med å si at hun mener foreldrene har mye å si for graden ting blir kjønn, og at barna bruker foreldrene sine som mal. Gjennom samfunnsmandatet har barnehagen fått i oppgave å samarbeide med hjemmet om å ivareta barnas behov for allsidig utvikling og dannelse (Lovdata, 2017). Sammen med hjemmet, er barnehagen sentral i sosialiseringprosessen. Det er i sosialiseringprosessen barna lærer hva som er forventet og sosialt akseptert av dem som gutt eller jente (Stordal, 2015, s.77). Ut fra dette kan vi tolke det som at barnehagen, gjennom samfunnsmandatet og rollen den har i sosialiseringprosessen, kan være med på å utfylle foreldrene. For eksempel der foreldrene støtter de tradisjonelle kjønnsrollene, kan personalet i barnehagen være med på å bryte med dette i barnehagen, og gi barnet andre impulser.

Assistenten fortalte at hun legger lite merke til kjønn i barnehagen. Ifølge Stordal (2015) blir kjønn ofte brukt for å forklare barns atferd, og gjennom kjønnsrollene er det ulike forventninger og normer knyttet til de ulike kjønnene. Ut fra Stordals teori, kan det bety at assistenten legger merke til kjønn. På bakgrunn av svaret og teori kan det tolkes som at assistenten har et ubevisst forhold til hvordan hun ser på kjønn. Videre forteller assistenten at hun mener voksne har mye å si for hvordan barn kjønner ting. I barnehagen er ikke barnet bare gutt eller jente, de blir også et kjønn og kjønn hele tiden av seg selv, andre barn og voksne (Kunnskapsdepartementet, 2006). Assistenten viser med det hun sier her at hun er bevisst på sin egen rolle som voksen, knyttet til hvordan barn kjønner ting. Assistenten trekker også fram at vi må tolerere at barn har forskjellige måter å være på.

Det siste funnet jeg vil trekke fram knyttet til kjønn er spørsmål om jenter og gutter i utgangspunktet er like. Grunnen til at jeg stilte informantene dette spørsmålet, var fordi jeg ville se om de mente det var forskjeller, og hvilke forskjeller de valgte å trekke fram. På spørsmålet om informantene mente at jenter og gutter i utgangspunktet er like, svarte pedagog 1 at det er forskjeller på det biologiske i forhold til kjønn. Pedagog 1 trekker frem kjønn som kun biologisk konstruert, og ikke også sosialt konstruert. Alle mennesker er født med biologiske forutsetninger, i en verden som er kjønn (Stordal, 2015, s.72). Dette tolker jeg som at pedagogen er bevisst på de biologiske forskjellene, som gjør at vi som mennesker blir

kjønnnet som enten jente eller gutt. I motsetning til det biologiske kjønnnet, som er noe vi er skapt som, er det sosiale kjønnnet noe vi blir (Emilsen, 2015, s.24). Siden det sosiale kjønnnet er noe som skapes i relasjon med andre, og endrer seg i løpet av livet, har barnehagen en sentral rolle i dette. Barn bruker mye tid i barnehagen, derfor er relasjonene de har der med på å skape det sosiale kjønnnet. Gjennom relasjonene med barn, er personalet med på å forme det sosiale kjønnnet. Dette krever en bevissthet rundt kjønn, som denne pedagogen i lys av det hun sier og teorien, ikke viser at hun har.

Her trekker fagarbeideren frem at han prøver å behandle barna likt i barnehagen. Videre sier han at det ikke er slik hjemme hos barna, de lærer ting etter foreldre og søsken. Her kommer barnehagens samfunnsmandat inn, og at barnehagen kan samarbeide med hjemmet. På grunn av samfunnsmandatet til barnehagen, kan barnehagen bryte litt med det barnet er vant til hjemme (Lovdata, 2017). Derfor må barnehagen legge til rette for at barna får andre opplevelser i barnehagen, enn det de kanskje får hjemme.

Pedagog 2 sier at hun mener alle mennesker i utgangspunktet er like. Her viser hun en likhetsideologi, som er et typisk norsk kjennetegn. Norske barnehager vektlegger likhet, og en sterk likhetsideologi kan gjøre det vanskelig å utfordre den eksisterende praksisen (Bergersen, 2017, s.63). Likhetsideologien kan vi se igjen i måten informantene er tolerante i svarene rine rundt kjønn og likeverd. Det som derimot også kommer frem her er at likhetsideologien kan ha gjort det vanskelig å utfordre den eksisterende praksisen, slik Bergersen sier er typisk. Videre sider pedagog 2 at hun ikke bryr seg om kjønn. Likestillingsutfordringer for barn og unge i Norge i dag, handler om kjønnsnormer og forståelser av kjønn. Kunnskap om kjønn, og betydningen kjønn har, er viktig for å kunne reflektere rundt egen og andre sin praksis (Johannesen & Emilsen, 2015, s.169). Ansatte i barnehagen må derfor bry seg om, og ha kunnskap om kjønn, hvis de skal fremme likestilling i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2018)

For å summere opp dette kapittelet, tyder svarene til informantene på at de ikke vil si at det er forskjell på jenter og gutter. For å kunne jobbe med likestilling er det grunnleggende at en

klarer å se at det er forskjell på kjønnene, både biologisk og sosialt. En del av å jobbe med likestilling betyr at barnehagen må tilrettelegge for jenter, gutter og deres individuelle behov (Emilsen, 2015, s.43). Ved å ikke si at det er forskjell på kjønnene, hvordan skal da personalet legge til rette for disse individuelle behovene? Gjennom svarene sine viser de at de er tolerante. Her kan vi trekke inn likeverd, som handler om at alle mennesker er like verdifulle, uavhengig av for eksempel kjønn og klasse (Emilsen, 2015, s.22). De legger i svarene sine vekt på at barn er individer, og ikke bare et kjønn. Likestillingsarbeid krever at vi noen ganger må behandle barna ulikt. Vi kan derfor ikke se på barna som barn, men vi må ha et kjønnets perspektiv, barnehagen kan derfor ikke være kjønnsnøytral (Larsen, Slåtten, 2019, s.82). Ut fra dette kan vi si at likestillingsarbeid krever at en er bevisst på kjønnsforskjeller, og derfor må kjønnsforskjeller tematiseres. Pedagogikken barnehagen har skal reflektere en praksis der kjønn blir satt på dagsordenen (Rossholt, 2009, s.24). Derfor er det ikke nok å bare være tolerant, men en må aktivt jobbe med kjønn i barnehagen.

5.2 Arbeid med likestilling

Informantene ble også spurt om hva de gjorde for å fremme likestilling i barnehagen. Ved å stille informantene dette spørsmålet, ville jeg få frem hvordan de jobbet med likestilling i barnehagen. Istedenfor å snakke om likestillingsarbeidet deres, valgte de å snakke om likeverd. På dette spørsmålet begynner pedagog 1 å snakke om vennskap mellom ulike kjønn og etnisiteter. Pedagog 2 sier at hun bryr seg mer om at barna er snille med hverandre, uansett om de har forskjellig religion, hudfarge og etnisitet. Ut fra dette vil jeg si at pedagogene vektlegger en likeverdig praksis. Å ha en likeverdig praksis vil si at individet verdsettes uavhengig av alder, etnisitet, funksjonshemming, kjønn og klasse (Emilsen, 2015, s.22). Det at et individ blir verdsatt uavhengig av kjønn er ikke det samme som at kjønnene i seg selv er likestilt. At informantene har en likeverdig praksis, kan derfor ikke sidestilles med det å ha likestilling. Her spurte jeg informantene spesifikt om likestillingsarbeidet deres. Jeg syntes det er svært interessant at de derfor begynner å snakke om arbeid med likeverd. I motsetning til kjønnslikestilling, som omhandler at de ulike kjønnene skal være likestilt, er likeverd et større begrep (Rossholt, 2009). Kan det dermed bety at likestilling mellom kjønn kommer mindre på dagsordenen, og blir kamuflert under likeverd?

Likestillingsarbeid krever faglig kompetanse om kjønn og likestilling. Personalet i barnehagen må utfordre de sosiale rammene for å gi barna alternative måter å utfolde seg på som jenter og gutter (Bergersen & Nordheim, 2013). Alle informantene virket enige under intervjuet om hva de syntes var viktig, og de støttet opp under det de andre sa. Det kan bety at de har noen felles verdier og holdninger rundt temaet.

Siden informantene ofte velger å bruke begrepet likeverd over likestilling tolker jeg det som at de ikke har reflektert over hva likestilling i barnehagen handler om. For å vite hva likestilling er, krever at de har kunnskap om hvordan likeverd og likestilling er både like, men likevel forskjellig fra hverandre. Informantene snakker om det som en og samme ting, hvordan kan de da formidle og fremme likeverd og likestilling i barnehagen? I rammeplanen står det at personalet i barnehagen skal fremme likeverd og likestilling (Kunnskapsdepartementet, 2017). Likestilling havner stadig i skyggen til likeverds begrepet, og blir glemt av informantene.

Terjesens (2021) informanter sier at de mener det er gammeldagse holdninger i barnehagen, fordi personalet ikke har vært vandt til å jobbe med egen læring, eller holdninger. Erfaringer de har med de ulike begrepene kan prege hva de legger i dem. Har de lite erfaring med likestilling, eller manglende kunnskap om hva det innebærer, vil de ha betydning for hva de legger i begrepet. Dette kan tyde på at de ikke jobber med likestilling, siden de gjennom det de sier, viser manglende kjennskap til begrepet.

En annen grunn til at informantene ikke ville snakke om likestilling, kan være at de ikke ser på likestilling i barnehagen som viktig eller fordi de vil skjule sin manglende kompetanse. Hvis en ikke ser på et tema som viktig, kan det forklare manglende engasjement og kunnskap. Det er alltid vanskeligere å lære seg noe en ikke har interesse av, eller ser på som viktig. Likestillingsarbeidet kommer ingen vei hvis ikke personalet i barnehagen kan legge sine egne, private verdier og holdningen til side, til fordel for fellesskapet og barnehagens verdier. Rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2017) er tydelig på at barnehagen skal fremme likestilling, og at personalet har en viktig rolle i dette arbeidet.

Det at informantene snakker om likeverd, kan også være positivt. Ørstavik (2020) sier at likeverd er grunnleggende for likestilling. En kan ikke oppnå likestilling hvis ikke en har likeverd først. Likestilling krever at en først har en likeverdig praksis, for å så kunne jobbe videre mot likestilling. Ved å snakke om likeverd, viser personalet at de forstår det

grunnleggende i likestillingsarbeidet.

5.3 Et kommunalt problem?

Jeg ønsker også å trekke fram funnene jeg gjorde i årsplanene til utvalgte kommunale barnehager i samme kommune. Hovedfunnet jeg gjorde her er at likeverd, likestilling og kjønn blir skrevet svært lite om i rammeplanene til kommunens barnehager. En gjennomgang av kommunens tiltaksplan viser at kommunen ikke har likestilling og kjønn som fokus. Det står lite om både kjønn, likeverd og likestilling. De kommunale barnehagene eies av kommunen. Kommunen som barnehageeier har det øverste ansvaret for at rammeplanen og lovverket følges. Barnehageeier skal ha internkontroll for å sikre at kravene i barnehageloven følges (Kunnskapsdepartementet, 2006). Ut fra funnene jeg har gjort, tyder det på at kommunen som barnehageeier ikke vektlegger likestilling. Ved å ikke vektlegge likestilling, bryter kommunen loven om barnehager. Siden gjennomgangen av årsplanene viser store mangler på dette området, tolker jeg det som at det har vært mangelfullt arbeid med likestilling i kommunens barnehager over tid. For å snu denne trenden, bør kommunen begynne å vektlegge likestillingsarbeid i sine vedtekter. Etter en tid vil barnehagene følge etter, da de må lage årsplanene basert på det kommunen, lovverket og rammeplan sier. I barnehageloven (2006) står det også at kommunen skal ha internkontroll for å sikre at kravene følges. Denne internkontrollen virker også mangelfull, igjen vil jeg peke på at likestillingsarbeidet må ha vært mangelfullt i kommunen over tid, for at det blir lite vektlagt. Dette kan tyde på at kommunen ikke vil prioritere likestillingsarbeid.

5.4 Konklusjon

Gjennom teori, empiri og drøfting har jeg i denne bacheloroppgaven svart på problemstillingen: Hvordan uttrykker fire barnehageansatte eget arbeid med likestilling i barnehagen? Ut fra teorien jeg har valgt ut, og empirien jeg har tolket, viser det at personalet i barnehagen ikke jobber med likestilling. Ut fra svarene sine viser de en manglende bevissthet rundt både likestilling, kjønn og tidsbruken sin. Teorien jeg har brukt i oppgaven, kan vise til at gjennom lovverk og rammeplan har personalet et ansvar for å gi barna like muligheter uavhengig av kjønn. Videre har jeg tolket empirien sammenlignet med teori at mangel på kunnskap og bevissthet rundt egne holdninger og verdier, som mulig årsak til de tradisjonelle

holdningene. Ut fra det informantene sier, opplever jeg det som at de er opptatt av å se på barn som likeverdige. Det er positivt, men ikke når det likeverdige synet går på bekostning av likestillingen, som også er viktig. Barnehagen må jobbe med likestilling for å følge rammeplan og lovverket. Gjennom det informantene sier viser de også en urovekkende ubevissthet knyttet til tidsbruken sin. De bruker mest tid på barna som kommer til dem, ifølge forskning er det gutter som søker mest til personalet. Personalet møter derfor barna ulikt, på bakgrunn av kjønn. Gjennom empirien viser jeg også til at kommunen kan ha en rolle i dette manglende likestillingsarbeidet. Praksisen de hadde i intervjuarnehagen, virker ut fra dokumentanalysen til å omfatte de fleste barnehagene i kommunen.

6. Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg undersøkt problemstillingen hvordan uttrykker fire barnehageansatte eget arbeid med likestilling? Empirien som er samlet inn og tolket i denne studien, viser at det er mangelfullt arbeid rundt likestilling i barnehagene. Det jeg ønsket å finne ut i denne oppgaven var hvorfor barnehagene har en praksis der likestilling ikke blir prioritert. Formålet med dette var å undersøke hvilke holdninger personalet viste rundt eget arbeid med likestilling og kjønn. Det vil si om de var så bevisste på likestillingsarbeid og kjønn som de sa.

Det å få informantene til å snakke om likestilling var vanskelig, og de ville heller snakke om likeverd. Ikke bare viser personalet manglende kunnskap og bevissthet her, men de viser det også på måten de sier at de bruker tiden sin på. De forteller at de bruker mest tid på de utadvendte barna. Ut fra funnene mine, kan jeg konkludere med at personalet jobber mangelfullt i forhold til kjønn og likestilling. Det de fortalte om tidsbruken min sier meg at de også trenger å bli mer bevisste på dette området. Hovedgrunnen virker til å være, gjennom det de sier, manglende kunnskap. Likestilling blir ikke prioritert, og personalet viser ikke at de er bevisst på egne holdninger og handlinger i arbeidet sitt.

Referanser

Askland, L. & Rossholt, N. (2009) *Kjønnsdiskurser i barnehagen*. Fagbokforlaget

Barne- og familiedepartementet. (2000). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barnekonvensjonen-kortversjon-norsk/id87582/>

Bergersen, A. (2017) *Global Forståelse: Barnehagelæreren som kulturell brobygger*.

Fagbokforlaget

Bergersen, A. & Nordheim, A, (2013). Faglig didaktisk arbeid med likestilling-Er barnehagekultur en utfordring? I Pareliussen, I., Moem, B.B., Reinertsen, A., Solhaug, T.: FoU i praksis 2012 conference proceedings, (pp 11-19). Akademika.

Bergsland, M. D. & Jæger, H (Red.). (2021). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk

Dalland, O. (2021). (7.utg). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Akademisk

Eidhamar, L.G. & Leer-Salvesen, P. (2018). (5.utg) *Nesten som deg selv: Barn og etikk*. Cappelen Damm Akademisk

Emilsen, K. (2015). *Likestilling og likeverd i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Jansen, K.E (2018). *Medvirkning i praksis: Deltakelse og danning i barnehagens hverdagliv*. Fagbokforlaget

Johannesen, N. Emilsen, K. (2015). Kjønnssensitiv refleksjon. I Kari Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen*. (s.167-s.183). Fagbokforlaget.

Kjeldsaas, L. Emilsen, K. (2015). Barnehageeiers og ansattes ansvar og mulighet-kompetanseutvikling. I Kari Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen*. (s.53-s.69). Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet (2006). *Lov om barnehager*.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Kunnskapsdepartementet. (2018). *Rammeplan for barnehagen*. (3. utg). Pedlex

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Larsen, A. & Slåtten, M. (2019). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere*. (5.utg). Fagbokforlaget

Larsen, A. & Slåtten, M. (2020). (2.utg). *Nye tider: Nye barnehageorganisasjoner*. Fagbokforlaget

Madland, A. (2013). *Betydningen av hele meg*. Gyldendal Akademisk

Moe, R., & Nordvik, G. (2012). *Spor etter kjønnsdiskurser i barnehagepersonalets praksisfortellinger*. Nordisk barnehageforskning, 5. <https://doi.org/10.7577/nbf.314>

Nina Rossholt. (2006). *Temahefte om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen*. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/290163-temahefte_om_likestilling_i_det_pedagogiske_arbeidet_i_barnehagen.pdf

Nordiska Ministerrådet. (2021). *Ändra föreställningar och bryt traditioner: Kön och jämställdhet i småbarnspedagogiken i Norden*.

<https://pub.norden.org/temanord2021-536/#83590>

Pape, K. (2020). *Lek og inkludering i barnehagen: Motvekt til utestengelse og mobbing*. Kommuneforlaget

Røthing, Å. (2020). *Mangfoldskompetanse og kritisk tenkning: Perspektiver på undervisning*. Cappelen Damm Akademisk

Stordal, G. (2015). Er kjønn noe man er, blir eller gjør?: Om ulike tilnærminger til barn og kjønn. I Kari Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen*. (s.71-s.83).

Fagbokforlaget.

Terjesen, E.K. (2021). *Kjønnssdiskurser i barnehagen*.

<https://uia.brage.unit.no/uiaxmlui/bitstream/handle/11250/2828700/Eline%20Kirkhusmo%20Terjesen.pdf?sequence=1>

Ørstavik, S. (2020). *Likestilling er mer enn likeverd*.

<https://ldo.no/diskriminert/nyheiter-og-fag/om-ombudet/SignertSunniva/Likestilling-er-mer-enn-likeverd/>

Intervjuguide bachelor

1. Hvilke områder synes du det er viktig å jobbe med i barnehagen?
2. Hvilke temahefter har dere jobbet med i barnehagen?
3. Hvordan har dere jobbet med ulike fagområder
4. Kan du beskrive barna på din avdeling? Hvem er flinkest til å rydde, kle på seg selv, klatre? Er dette kjønns spesifikt?
5. Hva slags oppdragelsesideal har du?
  - Hvordan tenker du barna skal bli som voksne
  - Hvilke verdier vil du barna skal ha
  - Jobber dere med dette i barnehagen
6. Kan du beskrive en idealjente?
  - Hvilke ord bruker dere for å beskrive jenter
  - Hvilke egenskaper er viktig
7. Er gutter og jenter i utgangspunktet like?
  - Hva er forskjellene?
  - Hva er det som er likt?
8. Hvem bruker dere mest tid på i barnehagen?
  - I hvilke situasjoner bruker dere mest tid på enten gutter eller jenter
  - Hvorfor tror dere det er slik
  - Hva har dere gjort or å få det slik?

9. Har dere behandlet barna ulikt på grunn av kjønn?

-I hvilke situasjoner, og hvorfor?

10. Kan du beskrive en idealgutt?

- Hvilke ord bruker du

- Hvilke egenskaper er viktig at en gutt har

11. Hvis dere kommenterer barnas utseende (hva de har på seg, frisyre, oppførsel)

hvilke adjektiver bruker du da? Sier du gutten ser tøff ut og at jenta er fin?

-Hvorfor bruker du de ordene

-Hvor ofte

12. Hva gjør dere for å fremme likestilling i barnehagen?

- Går dere bort fra de tradisjonelle kjønnsrollene, på hvilke måter